

ԲԱԶՄՄԱՎԷՊ

ՕՐԱԳԻՐ

ԺԵ ՏԱՐԻ, ԹԻԻ 20.

1857

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 15.

քարոյական

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մեծութիւն և արժանաւորութիւն պաշտաման դաստիարակի : — Ձիրք և յարմարութիւնք դաստիարակի :

Աշխարհիս մէջ մայրերն ու տղայոց դաստիարակներն են ամենայն բարեաց ու չարեաց սերմն արկողները : Ընական բնութեան անայլայլելի օրէնքը՝ որ ամենայն կենդանի իրեն նմանը կ'արտադրէ, ոչ սակաւ կը յարմարի նաև 'ի բարոյական կարգի : Ընոր համար դաստիարակը թող միտքը դնէ որ ինքը իր պատկերը տղայոց սրտին մէջ պիտի տըպաւորէ, բարին ու չարը իրմէ առաջ պիտի գայ, և թէ իր տուած բարի կամ ևս առաւել չար օրինակաց ազդեցութիւնը իր աշակերտաց ապագայ վիճակին որոշողը պիտի ըլլայ : Արպիսի պարտք, որպիսի ծանր պատասխանատուութիւն և սրբազան պաշտօն է ուրեմն վրան առածը :

Մանկունք այն հասակին մէջ կը յանձնուին դաստիարակին ձեռքը, որ ատեն իրենց փափուկ սիրտը ամէն շրջակայ բաներէն ազդու գաղափարներ ընդունելու հետ է, որ ատեն զանազան զգածմունք ու մտածութիւնք իրենց սրտին մէջ զարթնելու ու հաստատուելու վրայ է, որ ատեն առած կըթուլ թիւննին իրենց բոլոր կենացը բաղդին որոշողը պիտի ըլլայ : Դաստիարակին կ'իյնայ ուրեմն որ իրեն յանձնուած նորահաս տղայոց ազդէ մաքուր ու վսեմ զգածմունքներ, ճիշդ գաղափարներ, և առաքինական սկզբունքներ : Այս հոգաբարձութիւնը իրեն կը քաղցրանայ՝ եթէ հանդիպի հլու և դիւրապատրաստ սիրտ ունեցող տղայոց, բայց դը-

ժուարին ու աշխատալի կ'ըլլայ իր յանձնառութիւնը՝ եթէ հանդիպի չարկամ բնութեանց ու արմատացեալ պակասութեանց որոնց դէմ որ ունի մարտընչիլ։ Անդադարելի մարտ և անհանգիստ հսկողութիւն է յանձն առածը, սկսեալ այն օրէն որ տղայոց քով կը սկսի ծնողաց տեղը բռնել։ Այդպիսի փառաւոր պաշտօնին ձեռք զարնելէն ետքը, պէտք է ջանայ որ ամէն կողմանէ աղէկ կատարէ, որպէս զի լիապէս պատասխանէ ծնողաց և ուրիշներուն ունեցած վստահութեանը։ Օրհնութիւն համար պիտի պահանջուի իրմէ՝ թէ որ աղէկ կըթուութիւն տալու համար ընդունած տղաքը դպրոցէն աւրուած ու նուաստացած ելլան, թէ որ՝ անոնց ախտաւոր յօժարութիւնները փոխանակ սանձելու թողած ըլլայ որ ուժոյնն ու արմատանն, թէ որ՝ անոնց բարի հակամիտութեանցը փոխանակ օգնելու թողած ըլլայ որ տկարանան ու կորսուին։ Այդ ետքը իր անձին տկարութիւնն ու անկարութիւնը պատճառ չբռնէ ինքզինքը արդարացրնելու համար։ Աաստիարակին վրայ անկարողութիւնն ինքնին յանցանք է։ Ասան զի պէտք էր որ Գործին ձեռք չզարնելէն առաջ քննէր իր կարողութիւնը ու ըստ այնմ ձեռք զարնէր կամ ոչ։ Աստի թող անոր ամէն կողմը քննէ և ամէն դժուարութիւնքը տեսնայ, և միտքը չդնէ թէ այդ պաշտօնը ապրուստ գտնալու կամ դրամ վաստըկելու ճամբայ է, և կամ ուրիշ արհեստից նման արհեստ։

“Այն ռոճիկն որ կը տրուի վարպետներուն, սակաւ է անոնց օգտութեանը նայելով, և չկրնար բնաւ փափաքելի ընել դաստիարակի պաշտօնը։ Վաղաքական ընկերութիւնը չկրնար բաւական հատուցումն ընել այն մարդուն որ իր անձը մարդկային ընկերութեան համար կը նուիրէ։ Աաստիարակի պաշտօնով չկրնար մարդ իրեն բաղդ պատրաստել, և ոչ այդպիսի աշխատալի պարտաւորութեամբ համբաւ տանալ։ Ա իճակ մըն է, որուն մէջը կեանքը կ'անցնի միօրինակ ու տաղտ-

կալի աշխատանք . և երբեմն կը հանդիպի նաև այնպիսի անիրաւութեանց ու ապերախտութեանց, որ իրեն սիրտը կը վշտագնեն, և կը լքուցանեն իսկ թերևս, եթէ իր հաւատքն ու սրտին արիութիւնը նիւթական շահէն աւելի չըլլայ։ Այդ պաշտօնին բարոյական օգուտը պէտք է որ իրեն սրտին ոյժ և յորդոր տայ, պէտք է որ մարդկանց ծառայութիւն մը ընելու և հասարակաց բարւոյն համար գաղտնի օգնութիւն ընելու ախորժը արժանաւոր հատուցում մը ըլլայ իր սրտին։ Իրեն փառքն այն է, որ իր աննշան ու աշխատալի վիճակէն վեր բանի մը չցանկայ . մաշուի զոհ ըլլայ առանց աչկերտներէն իմացուելու թէ զոհ եղաւ . աշխատի մարդկանց վրայ, և հատուցումը Վստուծմէ միայն սպասէ՝”։

Այդ մարդ յանձն առնու պիտի դաստիարակի պաշտօնը՝ ինչուան ճշմարիտ կոչումն չունենայ առ այն։ Արդիւ քիչ բան կը հատուցանեն դաստիարակին, և շատ կը պահանջեն անկէ . մարդկանց ուղածին պատասխանելու համար պէտք չէ վստահանալ դիպուածական յաջողութեանց վրայ . ամէն յաջողութիւն կը կախուի վարպետին փութաջանութենէն ու խելքէն։

“Իսկ որ ճշմարիտ է ըսելը որ դաստիարակութեան գէշ եղանակով նաև երևելի վարժապետաց ջանքը անպտուղ կ'ըլլայ, հաւասարապէս նաև ճշմարիտ է զրուցելը թէ վարպետին ընտիր ձիրքերէն կը կախուի գլխաւորաբար դաստիարակութեան եղանակին յաջող ելք ունենալը։ Եթէ վարպետը անփոյթ է, աշակերտները անգործունեայ կ'ըլլան . եթէ վարպետը ժրաջան է, աշակերտք իրեն պէս եռանդնոտ կ'ըլլան։ Արպետը դպրոցի մը հոգին ու կեանքն է”։

Այլ կը որ առողջ ու զօրաւոր կազմուածք չունի, ուսուցչութեան ճամբ-

1 Շրջաբերական նամակ Պարոն Կիւիզոյի, հրատարակեալ յամի 1833։

2 35 . Վուտ, Տեղեկութիւն Սկովտիայի նախնական դպրոցաց վրայ։

բուն մէջ մտնալը և ոչ մտքէն անգամ պիտի անցընէ . վասն զի այդ պաշտաման մէջ դժնեայ աշխատութիւններ կը հանդիպին . հարկաւոր է զօրաւոր կուրծք որ այնչափ աշխատութեանց կարենայ դիմանալ : Տեսչին առողջութիւնը դըպրոցին կարգաւորութեան ու կարգկանոնի պահպանութեանը ապահովիչն է , որով և ապահովիչ նաև յառաջագիւ մութեան : Այնչափ այնպէս կը փնտսէ աշակերտաց՝ ինչպէս ընդհատութիւն ուսման և դանդաղութիւն , որոնք կորուսընել կու տան ուսանելու սովորոյթը . սովորոյթն է այն զօրաւոր միջոց որ յաղթանակել կու տայ ամենայն դժուարութեանց և արգելքները կը բառնայ : Արպետին վատառողջութիւնը պէտք չէ որ օգնէ ծնողաց ու մանկանց անհաստատութեանն և անկանոնութեանը :

Արմնական ձիրքերը ոչինչ են՝ թէ որ դաստիարակը չունենայ անոնց հետ նաև մտաւոր ու բարոյական ձիրքեր :

Վաստիարակը իր անձը նուիրելով ուրիշը դաստիարակելու համար պէտք է որ ինքն ալ առած ըլլայ հաստատուն կրթութիւն մը , և սորվեցընելիքը գիտնայ . ով աղէկ չգիտեր , աղէկ չսորվեցընէր : Աող առատ պաշար պատրաստէ , որ առատապէս բաշխէ իւր աշակերտաց :

Վաստիարակը միտքը դնէ որ սակաւ մշակեալ մտքերը բանի մը վրայ մանրամասն տեղեկութիւններ կ'ուզեն . անոնց հասկըցընելու համար բաւական չէ ասդիէն անդիէն քիչ մը ծանօթութիւն կամ գաղափար ունենալը . աղէկ հասկըցընելու համար աղէկ պարզելու է . և աղէկ պարզելու համար պէտք է որ պարզողին մաքին մէջ պայծառ կեցած ըլլայ :

Ասուցանելու համար հարկաւոր է ճառելու դիւրութիւն ունենալը : Այտք է ուրեմն որ վարպետը ամէն դիպուածի մէջ , և ամենէն սովորական ու պարզ խօսակցութեանց մէջ անգամ ինքզինքը կրթէ անսխալապէս և առանց կակազի բացատրելու : Այն մարդն որ կը վար-

ժի հասարակօրումն խօսակցութեանց մէջ գիտէ չգիտեր խօսելու , շատ դժուարութիւն կը քաշէ ատենի մը ունկնդրաց դիմացը ուղիղ ու խելքով խօսելու :

Վարպետի մը գլուխ կենալով բաւական չէ գիտնալը թէ ան տեղը սա նա ուսմունքները պիտի սորվեցունին : Այն որ վարպետը ան օրէն սկսեալ թողու իւր յատուկ սորվելիքը և դադրի նորանոր ծանօթութիւններ ստանալէն , օր կու գայ որ կ'աղքատանայ : Ար ձեռքին տակը եղած պզտի խելքերը կը բացունին , միտքերը կը ճիւղանան , իր շրջակայքը եղող ամէն բան յառաջագիւ մեծ վրայ կ'ըլլայ . ետ չմնալու համար ինքն ալ պէտք է որ յառաջ երթայ : Ար գիտութիւնը անկատար կը համարուի , թէ որ դպրոցին սահմանած գիտութեան աւելին չգիտնայ : Այն վարպետին յարգը չաւելնար , եթէ մանր մունր խնդիրները որ ամէն վայրկեան կրնան ծագիլ լուծէ անշիփօթաբար : Այն երջանիկ չըսեպեր ինքզինքը , երբ տեսնայ որ կարող է պատեհաւոր դէպքերու մէջ տղայոց միտքը այնպիսի գիտելիքներ մտցընել , որ իրաւ էական բաներ չեն , բայց ախորժելի ու օգտակար են : Արիշ կողմանէ ալ նայելով՝ դաստիարակը բոլոր մօտակայից խորհրդատուն է , ամէնը իրմէ լոյս կը խնդրեն , ամէն տգէտք իրեն կը դիմեն : Այն այդպէս է , ինչո՞ւ կանոնաւոր կերպով մը առ ինքն դիմողներուն չօգնէ , որ իր փորձառութեանը կը կարօտին : Ինչո՞ւ ամենուն մտաց բարերարը չըլլայ : Վաստիարակը նաև իր դպրոցին մէջ գործելու ատեն ամէնուն համարման ու վստահութեանը կարօտ է . ուստի նայի որ զնոյնն ստանայ :

« Արպետի մը հաստատուն կրթութիւն տալու ջանքը չկրնար յաջող կերպով պսակուիլ , ինչուան երկիւղածութեամբ չաշխատի ամենէն տկար ու յետին աշակերտին վրայ , ինչուան ինքզինքը անոնց տեղը չդնէ և չհասկընայ անոնց դժուարութիւնները , և ինչուան չգտնայ այդ դժուարութիւնները լուծանելու :

լուն կերպը : Դատ գիտուն ու արդիւնաւոր մարդիկ կան որ այս բանիս իրենք զիրենք յարմարել չեն կրնար : Իրենց գիտութեանը կատարելապէս հմուտ ըլլալով, չեն կրնար հաւատալ թէ այլք դժուարութիւն կրեն զայն հասկանալու . իրենց ունեցած հասողութիւնը ուրիշներէն ալ կը պահանջեն : Իսկէ ինչ կը հետեւի . այն որ եթէ տկարամիտ աշակերտ մը ունի որ չկրնար հասնիլ և կ'ընկճի իր կարողութենէն վեր բեռան մը տակը, կը թողու զինքը երեսի վրայ իբր անբուժելի ծոյլ մը կամ յուսահատելի անկարող մը : Իսկ այն պիտի աշակերտի սակաւ յառաջադիմութիւնը գրեթէ միշտ վարպետներէն կը կախուի, որ իրենց ինկած պարտքը՝ նկատմամբ առ աշակերտս՝ հաւատարմութեամբ ի գործ դրած չեն : Արպետին արդիւնքն այն չէ որ մէկ քանի իմաստուն աշակերտ միայն հանէ, այլ թէ արդար ըլլայ առ ամենեւեան . ոչ եթէ զամէնքը հաւասարապէս գիտուն ընէ, որն որ անկարելի է, այլ թէ ամէն տղուն բնական ընդունակութեանը համեմատ ջանք ընէ սորվեցնելու՝ : » :

Արպետ մը ծնողաց կողմանէ երեսփոխան ըլլալով ծնողաց ամենէն պիտուական պաշտօնը վրան առած է, որ է առաքինի ու պատուաւոր անձինք հասցընել . ուստի պէտք է որ անոր համաձայն համբաւ ունենայ՝ որ անոնց վստահութեանը արժանաւորի . իր բարի օրինակները միայն իր խօսքերը օգտաւէտ կ'ընեն :

« Դաստիարակին վարքը չէ թէ միայն մաքուր ու ամբիժ պիտի ըլլայ, այլ և ոչ կասկած մը պիտի գտուի իր վարուցը վրայ : Կրթականեալ սիրտ ունեցողը թող վախնայ տղայոց մօտ երթալէն : Իր շունչն անգամ կրնայ փոխադրական ախտ մը ձգել տղայոց սրտին մէջ : Ինոնց անմեղութիւնը սրբատեղի մըն է դաստիարակին պահպանութեանը յանձնուած . զանոնք առ ինքն ընդունելով տեսակ մը օժումն

կ'ընդունի . և յիրաւի այս վեհ պաշտաման մէջ սրբութիւն կայ, որ կը թողու թէ ու կը պաշտպանէ մատաղ հասակները : Արպետը պատկառելի ըլլալու ամենեւին յոյս չունենայ՝ թէ որ իր ըզգայարանաց գերի է, թէ որ անբարեխառնութեան անձնատուր է : Ի՞նչ մը իր պատուէն ինկնողին վերստին կանգնելու յոյս չկայ՝ : » :

Դաստիարակը հասկընալէն ետքը թէ ազատ մնալու է ոչ միայն ստգտանքէ այլ նաև կասկածանքէ, պիտի խորշի եպերելի ու նուաստացուցիչ գործքերէն, և զգուշանայ այնպիսի տեղուանք երթալէն, ուր հասարակօրէն կը կատարուին անպատեհ գործքեր : Ենողք կամ աշակերտք որ վստահութիւննին իր վրայ դրած են՝ չտեսնան կամ չլսեն բնաւ դաստիարակին գուսանոց կամ գինետուն երթալը : Թող մէկդի ձգէ ռամկական զբօսանքները . իր զուարճութիւնն ու փառքն ան է, եթէ պարտքերը լիով կատարելուն վրայ դո՛հ ըլլայ, և եթէ բարերարելու համար նուիրած կենացը վրայ բերկրի :

Աբբուր վարքը բարձր մտածութիւն մը կու տայ իրեն, առանց որոյ կարելի չէ որ հասկընայ իր պաշտօնին աղնուութիւնը՝ թող թէ արժանապէս կատարէ : Հարկ ըլլալով երբեմն բնականցիլ անարգ հաճոյից անձնատուր եղող կամ բոլորովին նիւթական շահու կապուած մարդկանց հետ, պէտք է ջանայ իր գաղափարները անոնց ցած աստիճանէն վեր բռնելու, որպէս զի հասկըցընէ տըղայոց մարդուս արժանապատուութիւնը : Ասկայն ինքզինքը բարձր աստիճանի մէջ բռնելը տղայոց վրայ պատկառանք կը բերէ նէ, անձին վրայ չափէն աւելի համարումն ցուցընելը՝ ունայնամտութիւնն ու բարձրայօնութիւնը կը փճացընէ իր բարի վարուց արդիւնքը, և կը ջնջէ անոր ազդեցութիւնը ամէն սրտերը իրմէ հեռացընելով : « Ունայնամտութեան զգածումը յառաջ կու գայ զանձն ուրիշի հետ բաղդատելէն

ու նախադասելէն . բայց ունայնամտութիւնը արմատ կը ձգէ արդեօք այնպիսի սրտի մէջ, որ սորված ըլլայ տեսնալ ու ցաւիլ իր անձին խեղճութիւնը, և ճանչնալ թէ իր ամէն աղէկութիւնը Մտուծմէ է, և թէ Մտուած իր օգնութիւնը ըրած չըլլար, կրնար ինքը ամէն տեսակ չարեաց մէջ իյնալ՝)),

Իյնարհութիւնը եղբայրակից է բարութեան ու քաղցրութեան, և անանջատելի առաքինութիւն տղայոց հետ կենակցողի : Վաստիարակը անընկճելի համբերութեամբ մը առ ինքն պիտի ձգէ այն տկար ու երկչոտ ստեղծուածները, որ սկսեալ իրենց կենաց առաջին քայլերէն հարկաւորութիւն ունին ապաւենի և օգնութեան : Համբերութիւնը յաղթանակել կու տայ ամէն տեսակ դժկամակութեանց որ դաստիարակի պաշտօնէն անբաժանելի են : Չանձրութիւնն ու խոնջութիւնը երբեք դաստիարակին երեսին վրայ ժանտ ու դաժան կերպ չերեցնեն, որն որ աշակերտաց սրտէն կը հեռացնէ այն վստահութիւնն որ ունին իրեն արդարութեանը վրայ : Տարակոյս չկայ որ մարդ դժուարութիւն կ'իմանայ բնութեան յանկարծական շարժումը զսպելու երբ եղած գէշ բանի մը տաքնայ . բայց երբ կարողութիւնը պակասի և իմանայ որ արիութիւնը տկարանալու վրայ է, յիշէ այն անվրդովելի հեզութիւնը որով ըսաւ Վրիստոս . « Թոյլ տուք մանկտուղդ գալ առ իս » :

Վաղցրութիւնը պէտք է որ զուգընթանայ հաստատամտութեան հետ, առանց որոյ դպրոցի մը կառավարութիւն չըլլար : Վարութիւնը չափաւորէ պիտի հրամայական ձայնը և պատժոց խստութիւնը, բայց ոչ երբեք տկարութեան երթայ՝ և յանցանքը անպատիժ թողուի : Վարպետը պէտք է անդուլ աշխատի որ ամէն բանէն առաջ իր ազդեցութիւնը տղայոց վրայ տպաւորէ, որ պէս զի յարգելն ու պատկառիլը անոնց սովորութիւն դառնայ ու յօժարութիւն

պահուի : Իսկ յարգելի ըլլալու ճամբան այս է . վարմունքը միշտ ծանր ու արժանավայել ըլլայ, զգուշանայ աւելօք ընտանութենէ ու տղայական բաներ ընելէն, վարձատրելու կամ պատժելու ճիշդ ըլլայ և ևս առաւել անկողմնասէր . չըլլայ թէ այս կամայն աշակերտին աւելի ներող ըլլայ, և մէկը կամ մէկալը չսիրելով իր կողմնասիրութեամբը զոհ ընէ : Չայնը պիտի ըլլայ միակերպ, հնչիւն ու հանդարտախօս . այս ետքին ները ստուգագոյն նշան են մարդուս իր անձին վրայ իշխելուն՝ և ապահովագոյն միջոց ուրիշի սրտին վրայ տիրելուն : Եթէ վարպետը դիտէ ինքզինքը կառավարել, եթէ մէկը չկրնար զինքը գրգռել կամ զարտուղել, եթէ միշտ միօրինակ կը վարուի, ամէնքը իրեն օրինաց սիրով կը հպատակին : Իրեն մէկ նայուածքը մէկ շարժումը և միայն ներկայութիւնը տղայոց սրտին վրայ այնպիսի ազդեցութիւն կ'ընէ, որ կը հնազանդին կը սիրեն ու կը պատուեն :

Վարի դաստիարակի մը այս առաքինութեանցը երաշխաւորութիւնն ու պըսակը պիտի ըլլայ իր ուղիղ, լուսաւոր ու գործնական հաւատքին մէջ : Աւղիղ հաւատք պէտք է . վասն զի վարպետը պարտական ըլլալով տղայոց կրօնական դաստիարակութեանն ալ օգնելու, չըկրնար համոզել թէ որ ինքնին համոզուած չըլլայ : Սէյ մըն ալ . կրօնական նիւթոց մէջ թերեհաւատութիւն կամ անտարբերութիւն, որ աւաղելի է ամէն մարդու վրայ, դաստիարակի վրայ աւելի աղէտալի է, իրեն փոխադրականութեամբը : Վայ իրեն, որ երկմտութեամբը մանկանց հաւատքը կը խախտէ և տարակուսանաց մէջ կը ձգէ, որ է ճշմարտապէս սպանութիւն հոգւոյ : Հոգին կեայ հաւատով՝ ինչպէս մարմինը կերակրով : — Հաւատք լուսաւոր . վասն զի վարպետը պարտական ըլլալով կրօնական ճշմարտութիւններ հաղորդել տղայոց՝ պէտք է որ կարենայ պատճառով հաստատել զանոնք . « Զերհնազանդութիւնը բանաւոր ըլլայ » ըսաւ առաքեալը : Պէտք է որ դաստիա-

րակը գիտնայ խայտառակել այն իմաստակութեանց ստուծիւնները, որ տըղայոց առջին շատ անգամ կը խօսուին. պէտք է որ թերահաւատ ու տգէտ ժողովրդոց մէջ կարենայ պաշտպանել իր հաւատքը և յաղթանակել տայ ճշմարտութեան: — Վործնական հաւատք եթէ վարպետին խօսքն ու տուած օրինակները համաձայն չըլլան, կը կորուսընեն բոլոր իրենց ոյժը. պէտք է որ ցոյց տուած ճամբուն մէջ նախ ինքը մտնայ, որ ուրիշներն ալ իրեն հետեւին. իր խրատներէն ամենեւին օգուտ չսպասէ, քանի որ վարքը գայթակղական ու անվայել է:

Ղաստիարակը իր հաւատքին մէջը պիտի վնասուէ իր առաջնորդը, վախճանը, խրախոյսն ու վարձքը: Ենոր մէջ պիտի ճանչնայ իր առ լստուած ունեցած պարտուցը մեծութիւն. պարտք՝ զոր նկատմամբ անձին պիտի ընու իբրեւ քրիստոնեայ, և յօրինակ այլոց՝ իբրեւ հոգւոց ինամբը ունեցող: — Պարտք առ այլս, բայց ամենէն աւելի տղայք իրեն մօտիկ ըլլալով՝ պիտի սիրէ զանոնք ինչպէս իւր անձը, անոնց պիտի նուիրէ բոլոր իր կարողութիւնքը և աշխատանքը պտուղը: — Պարտք առ անձն իւր. այս պարտքը ամէն մարդու համար է, բայց առաւել դաստիարակին, որուն վարքը կանոն պիտի ըլլայ տըղայոց:

Եյս պարտքերը կրնան թերեւ խիստ ու ծանր թուիլ անոնց համար, որ աչքերնին աշխարհային վարձուց վրայ ըլլալով՝ իրենց իղձը աշխարհքիս բաներէն վեր չեն վերցընէր: Եյդ սակաւ վարձքն ու պսակը որ կու տան մարդիկ՝ ինչ պիտի ըլլայ նուիրեալ ու զոհ եղած կեանքի մը համար, ինչպէս է դաստիարակին կեանքը: Եյող համարի թէ Ետտուած զինքը կարգեալ է մարդկային ազգին մէկ մասը փրկելու համար. սոյն պաշտօնը իրեն տաղանդ սեպէ որ տանուէրն Ետտուած իրեն տուեր է շահեցընելու համար. ամէն հնարք մտածէ ինչպէս փութաջան դաստիարակ մը տղայոց բարութեան ճամբայ ցուցընէ:

Եու. նայի որ իր ամէն խօսքերն ու գործքերը բարի ազդեցութիւն ընեն տղայոց սրտին վրայ. մտածէ այն անբաւ նպաստը որ կրնայ գտնալ օրական գործոց և ամէն անտարբեր դիպուածոց մէջ առ ի ուղղել թիւր մտածութիւն մը, առ ի ստանալ տալ բարի փափաք մը և առ ի զօրացընել բարի յօժարութիւն մը: Եյող միտքը դնէ որ իրեն կ'իյնայ օգտակար ու առաքինի անձինք պատրաստելը այլ և այլ տանց համար, ընտիր քաղաքացիներ հայրենեաց համար, և այնպիսի անձինք որ յարմար ըլլան մարդկային ընկերութեան պատիւ ու ծառայութիւն ընելու: Եյող այս վսեմ ու ազնիւ մտածութիւնքս որոճէ. որպիսի արիութեամբ ու եռանդեամբ կը յաղթէ ամէն օրուան խոնջութեանց ու անախորժութեանց՝ երբ մտածէ որ Ետտուած զինքը գործի մը ըրեր է իր նրմանները երջանիկ ընելու համար: Երպիսի ախորժմամբ կը խորհի իրիկուան օգտակարութեամբ անցուցած օրը՝ ներումն խնդրելով թերութեանց, և զօրութիւն վաղուան աշխատութեանը համար. վերջապէս ինչ վստահութեք կը հասնի իր կենաց ետքի օրուան, որ պիտի հանէ Ետտուծոյ ատեանը իր առաքինութեանց ու գիտութեանց պըտուղը որ ժողովեց աշխարհիս մէջ:

ԽԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Յոռիկ քաղաքը:

Օ ուիցերիոյ Յուրիկ քաղաքը Յուլիոս Եեսարէն առաջ աւան մըն էր՝ Թուրքիոյ անուամբ. և Եեսպասիանոս կայսեր ժամանակ քաղաք դարձաւ: Հինգերորդ դարուն բաւական նշանաւոր ըլլալուն՝ Վերմանացիք աւար առին զան ու բոլորովին կործանեցին: Բայց միջին դիրք մը ունենալով Վտալիոյ,